

267), te najzad njezina uloga kao sveopće kršćanske religije (268—406). Kao revna pčela sakupio si je pisac u toku od više decenija ogromno gradivo, na osnovu kojeg majstorski — namjerno rabim ovu riječ! — stvara jednu jedinstvenu sliku crkve prvih triju stoljeća. Nažalost se pisac u prvom redu obraća naobraženim krugovima (ne učenjacima svoje struke) i s obzirom na to unaprijed isključuje takozvani znanstveni aparat. No pisac malo previše pretpostavlja kod svojih čitalaca, jer u drugom odsjeku ima čitavih poglavlja u kojima ga samo dobro uvježbani bogoslovi mogu slijediti. Inače je djelo u svojoj solidnosti takoreći nenadmašivo. Pisac pokazuje jednu vanrednu spremu i jedan suverenitet u prikazu najdelikatnijih pitanja, na koje čak i kod učenjaka prvog razreda rijetko nailazimo. Uvijek govore vrela i činjenice. Pri tom pisac sigurno i precizno određuje vrijednost vrela, pokazuje što je dokazano, što hipoteza, što ne vrijedi. Onda dobro iskorišćuje sve osnovane podatke, neustrašivo zalazi u sve probleme, a jasnim jezikom i točno odmjerenim formulacijama sasvim razgovijetno predočuje sve bitne linije. Samo nam je željeti, da se ova knjiga što više raširi među naobraženim katolicima i revnim borcima katoličke akcije, jer će im jednako kao svećenicima biti od nepregledne koristi.

Dr. Vilim Keilbach.

Prümmer, Dominicus, M., O. Pr.: Manuale Theologiae Moralis secundum principia S. Thomae Aquinatis. Tomus I: XXXVII, 471 pag., ed. 6 et 7 (1931). Tomus II: X, 566 pag., ed. 4 et 5 (1928). Tomus III: XI, 697 pag., ed. 4 et 5 (1928). Friburgi Br., Herder. — Stoji vezano 10, 40 11,40 13,20 M.

Budući da u zadnje vrijeme opet nešto naglije raste broj novih priručnika moralnog bogoslovlja, to kanimo upozoriti na ovo novo izdanje općenito uvaženog udžbenika, koji je klasičan za strogu tomističku školu. Dvije godine prije svoje smrti imao je pisac utjehu, da u službenoj čestici kardinala Gasparria čita lijepu svjedodžbu, prema kojoj njegovo djelo »animatur spiritu thomistico«. Ovdje želimo samo neke karakteristične crte iznijeti. Po uzoru sv. Tome pisac najviše važnosti polaže na metafizičko fundiranje osnovnih načela i tek u drugom redu upušta se u kazuistiku, koja jednostrano naglašena nužno vodi do čistog katalogiziranja grijeha i dosljedno prikazuje kršćansko ćudoređe kao težak jaram. Druga bitna crta jest opsežno razlaganje traktata de virtutibus. Tu se zrcali pokušaj piščev da sjedini praktičnu i spekulativnu teologiju. U tom pogledu pisac bez sumnje ima vanrednih zasluga. Treća bitna osobina jest solidna znanstvenost, koja je pisca potakla da napusti uski vidik »školskih nazora« i da uvaži rezultate drugih autora bez obzira na školu, kojoj pripadaju. Zgodna je kratka ali dobra (iako nepotpuna) bibliografija na početku pojedinih traktata. Opsežni katalog pisaca, koji su pisali o moralnom bogoslovlju, sa kratkom ocjenom njihovih djela također vrijedi. U pojedinosti nažalost ne možemo ovdje zalaziti. Vječna bi šteta bila, ako bi se ovo djelo navalom novih udžbenika pokopalo u knjižnicama.

Dr. Vilim Keilbach.